

OOPER

Rütmiseeritud geoloogid presidendi puldis

Carl Orffi ooper **"Tark naine"** ("Die Kluge").
Muusikaline juht ja dirigent Aivo Välja.
Lavastaja Neeme Kuningas.
Kunstnik Hardi Volmer.
Esietendus Rahvusooperis Estonia 14. detsembril.

Estonia teatril on õnnestunud käsi tugevasti aja pulsile suruda. Carl Orffi "Tark naine" on terava poliitilise sisuga lugu ja kuigi ooper esietendus Saksamaal 1943, annab see lavastaja **Neeme Kuninga** ja kunstnik **Hardi Volmeri** töötuses üsna metafoorivabalt edasi täna-seid uudiseid koduvabariigist. Poliitika on jälle kord osutanud kunstile teene – millise suurepärase konteksti loovad võimukandjatest ja lihtnimetest, tarkadest ja nõmedatest otsustest, eetikast ja ülekohtust rääkivale ooperile praegu toimuvad rikkalikud võimumängud, mida mängitakse "linnas" ja mäe otsas, või ka vähem avalikult kultuuriajakirjanduse ümberkujundamisel.

"Targa naise" nuga löikab seda vahedamalt, et ooperit etendatakse ju samas ruumis, kus toimub vabariigi aastapäeva tähistamise pidulik üritus. Huvitav, kas lauljal on ka tavalisest teistsugune esinemistunne, kui ta samal kohal asuvast puldist, kust president kõnet peab, hõikab publikusse "kikerikii" ja paari meetri kaugusel istub

esietendusele tulnud poliitiline eliit? Igal juhul varjutab see vahedus selle, mis ooperis häirida võiks. Noore dirigendi **Aivo Välja** jaoks on "Tark naine" kena debüüt ooperi muusikajuhina.

Orffi muusikat peaks igasuguse muusikakogemusega inimesel olema kerge kuulata. See on tonaalne, aktiivse rütmi ja rohkete kordustega. Pealegi sisaldab "Tark naine" palju riimitud kõnedialooge ning kaldub muusikas osalt "rahvalikuks" ja operetlikuks. Palju on imestatud, et sellise teemaga lugu Hitleri-aegsel Saksamaal lavale lubati. Ilmselt oligi üks tsensuurist läbi pääsemise põhjus see, et Orffi muusika oli kuulajale "arusaadav", mitte mingi "formalismi lehkav pärn", nagu mõnikümend aastat tagasi eesti autorite helikeele uuendamise püüdlusi nimetati.

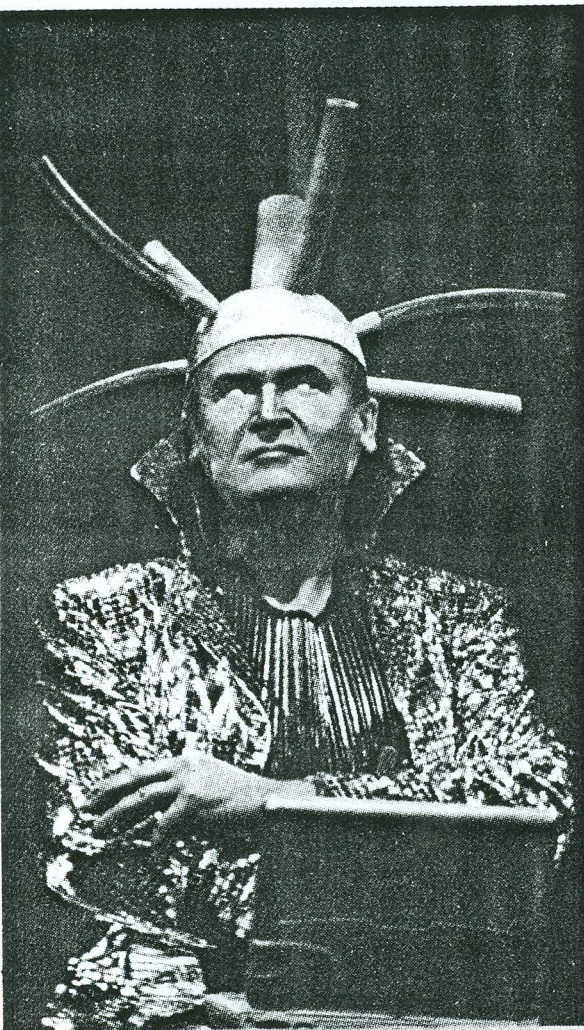
Ooperi aluseks on Grimmide muinasjutt talumehest – Estonias **Teo Maiste** –, kes leiab kulduhmri ja viib selle Keisrile. Keiser – **Väino Puura** – arvab, et kui Talumees juba uhmri deklareeris, küllap on siis tema valduses ka uhmrinui, aga ju üritab Talumees osa tulust varjata. Selle eest läheb Talumees vanglasse (Vangi-valvur **Alar Pintsaar**), kus ta oma ausust kibedalt kahetseb. Talumehe tütar – laval ilusa kõlava häälega, kuigi kohati kokkusulava diktsiooniga **Heli Veskus** – la-

hendab Keisri mõistatused ja saab tema naiseks. Lõplikult võõrandub rahvas võimust, kui Keiser otsustab, et Muulaajaja (**Mart Laur**) territooriumil sündinud eeslivarsa õigusjärgne omanik on Muula-, mitte Eesliajaja (**Urmas Põldma**). Üldse suhtleb Keiser rahvaga ainult televisiooni kaudu, "Keiser-TV" edastab ka uudiseid riigivalitseja elust.

Väga vitaalne ja publikut lõbustav osa on ooperis geoloogide kolmiklülid – **Mart Madiste**, **Alar Haak** ja **Priit Volmer** esitavad säravaid rütmierksaid tertsette. Hämarolekus geoloogid (Kuninga-Volmeri tõlgendus kolmest hulkurist) annavad Muulaajaja kasuks valetunnistuse, teises vaatuses on neist saanud frakikandjad (riigikogulased?), kes presidendi kõnepuldis aatelistel teemadel irvitades pudelist omavillitud ebameeldiva värviga vedelikku joovad.

Hardi Volmer on lava ja tegelaste välimuse kujundamisel ilmselt mõnuga kodumaa tõsielust inspiratsiooni leidnud. Ja ei tea, kas üksnes tundus, et kui loo õnnelik lõpp prügimäel oli ära vaadatud ja tegijad kummardama tulid, oleks lavastaja näol justkui märganud veidi murelikkust.

ANNELI REMME

HARRI ROSPU

EFEKTSENA PEAOSAS: Väino Puura
Keisri rollis.

B 8 Areen 20. detsember 2001

Eesti Ekspress